ОСОБЕННОСТИ ПРЕПОДАВАНИЯ ЛАТЫШСКОГО ЯЗЫКА КАК ВТОРОГО ЯЗЫКА И ПОВЫШЕНИЕ КВАЛИФИКАЦИИ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ

LATVIEŠU VALODAS KĀ OTRĀS VALODAS MĀCĪŠANAS ĪPATNĪBAS UN PASNIEDZĒJU KVALIFIKĀCIJAS CELŠANA

Pāvels Liepiņš

Transporta un sakaru institūts
Lomonosova iela 1, Rīga, LV-1019, Latvija
Talr.(+371)-7100650, Fakss (+371)-7100660, E-mail: tsi@tsi.lv

Atbalsta vārdi: LAT2, komunikatīvā pieeja, pedagoģiskā meistarība, motivācija

Mācoties jaunu valodu, mēs ar lielu apbrīnu vērojam bērnus, kas visas grūtības pārvar nepiespiesti, pakāpeniski, un mēs varam tikai priecāties par viņu radošo novatorismu, slavējam un stimulējam viņu valodas apguves procesu. Diemžēl šo toleranci pret bērnu kļūdām, labvēlību un pacietību aizmirstam, kad ir runa par pieaugušo valodas apguvēju, to skaitā arī augstskolas studentu.

Vēl joprojām LAT2skolotāji un augstskolu pasniedzēji mīl docēt, un komunikatīvās mācīšanas metodes tiek uzskatīta kā primitīva un nepietiekoša pieeja valodas mācīšanas procesā. Bet te gan jāsaka, ka šīs metodes pēlēji neizprot komunikatīvo pieeju, jo valoda nesastāv tikai no izolētām prasmju vienībām – klausīšanās, runāšanas, lasīšanas, rakstīšanas – gramatiskas vai literatūras. Komunikatīvā metode dod pasniedzējiem iespēju radoši izmantot visu, kas veicina dabisku vēlmi studentam lietot valodu nepiespiesti, dzīvi un radoši.

Pēdējo gadu laikā latviešu valodai kā otrai valodai tiek pievērsta lielāka uzmanība nekā agrāk vairāku sociālu, gan politisku, gan psiholoģisku iemeslu dēļ. Tāpēc varam teikt, ka LAT2 mācību metodika ir nostiprinājusies un kļuvusi par atsevišķu, nopietnu zinātnisku nozari, kurai ir savas likumības, savi apguves noteikumi un vērā ņemamas īpatnības.

Latviešu valodas prestižs augs, ja latviešu valodu mācīs kā modernu saziņas līdzekli ar visām moderno valodu izteiksmes iespējām un bagātību. Līdz ar to augs arī LAT2 pasniedzēju prestižs.

Ne vienmēr studentu (sevišķi neklātienes) latviešu valodas studijas ir rezultatīvas, jo nodarbību skaits ir nepietiekams, studentu skaits grupās liels – līdz 25 un vairāk, grupas netiek dalītas. Nesaprotami arī tas, ka latviešu valodu ekonomikas specialitātēs sāk mācīt pirmā kursa otrajā mācību pusgadā, līdz ar to pārkāpjot valodas mācīšanas pēctecības principu. Ar to studenti daudz ko zaudē iepriekš apgūtās valodas iemaņu ziņā.

Transporta un sakaru institūta studenti gatavojas kļūt par mūsu valsts dažādu tautsaimniecības nozaru speciālistiem, nereti par firmu, banku utt. vadošiem darbiniekiem. Tātad latviešu valoda apgūstama tādā līmenī, lai spētu ne tikai saprasties ar klientiem, pārstāvjiem un priekšniekiem, bet arī piedalīties diskusijās, veikt lietvedību un saraksti ar visdažādākajām fiziskām un juridiskām personām.

Kaut arī ar katru gadu uzlabojas jaunuzņemto studentu zināšanu līmenis latviešu valodā, tomēr jāatzīst, ka pasniedzēju darbu apgrūtina vēl joprojām studentu dažādais latviešu valodas zināšanas līmenis.

TSI ar savu daudznacionālo studentu un darbinieku sastāvu ir piemērots modelis meklējumiem, kuru mērķis ir atrast vieglāko ceļu uz etnisko dialogu starp dažādu tautību pārstāvjiem un cittautiešu integrēšanos latviskajā kultūrvidē. Saprotot integrāciju kā interešu un vērtību kopības padziļināšanos, nepārvērtējama loma šajā procesā ir kopīgas valodas lietojumam saziņai ikdienā. Tāpēc valsts valodas mācīšana ir primārais uzdevums cittautiešu virzībā uz integrēšanos. Šai procesā ļoti svarīgs ir labvēlīgs psiholoģiskais klimats, kas veicina dažādu tautību pārstāvju saprašanos un cittautiešu vēlēšanos iekļauties savas mītnes zemes sabiedrībā.

Apgūstot vadībzinātņu un ekonomikas profesiju, veidojas starppriekšmetu saikne uz leksikas bāzes (vadībzinība, statistika, mikroekonomika, makroekonomika u.c), kas dod ieskatu un bagātina studentu zināšanas par Latvijas ekonomiku, tās attīstības tendencēm, vadošajiem ekonomistiem un zinātniekiem.

Tā kā latviešu valodas kā otrās valodas mācīšanas metodika augstskolās ar dažādiem tehniskiem novirzieniem prasa no jebkura pasniedzēja dziļas un plašas zināšanas gan priekšmetā un specialitātē, gan perfektu orientēšanos mācāmo studentu psiholoģijā, nepieciešams katru dienu regulāri pilnveidot savu pedagoģisko meistarību, celt savu profesionālo kvalifikāciju, jo pasaules un mūsu zemes pieredze valodas mācīšanā izvirza aizvien jaunas prasības. Tas uzliek par pienākumu katram pasniedzējam personīgi nemitīgi pilnveidot savu profesionālo meistarību. Tā neaprobežojas tikai ar paredzētā mācību materiāla vienmuļu izklāstu, mācīšanu auditorijā. Vispirms jau pašam pasniedzējam ar savu personīgo aktīvo nostāju jāspēj ieinteresēt studentus turpināt apgūt valodu, lai viņiem rastos motivācija šo priekšmetu apgūt, visu jaunāko, vērīgāko valodas mācīšanas metodikā.

Ir iespējas dažādi celt savu profesionālo kvalifikāciju. Vispirms tie ir dažādi pieredzes apmaiņas pasākumi, piem., piedaloties savu kolēģu nodarbībās, organizējot nodarbības ar darba rezultātu apspriešanu, piedaloties valodu katedras rīkotajos pasākumos, semināros, uzaicinot vieslektorus, ievērojot starppriekšmetu saikni, iepazīstoties ar dažādu speciālo mācību priekšmetu pasniedzēju mācīšanas metodiskajiem paņēmieniem.

Mācot pirmā kursa studentus, ļoti nepieciešams ievērot latviešu valodas apguves pēctecības principu. Jābūt ciešai saiknei ar vidējo mācību iestāžu latviešu valodas skolotājiem, labi jāpārzina vidusskolām paredzētā latviešu valodas mācību programma ar tās izvirzītajām prasībām, lai augstskolā nebūtu jāatkārto tās, kas jau apgūts.

Ļoti liela uzmanība pievēršama vakara nodaļas un jo sevišķi neklātienes nodaļas studentiem, kur ir sava valodas apguves specifika.

Tā kā pēdējos gados arvien straujāk valodas apguves procesā ienāk bilingvālā apmācība, nepieciešams celt savu kvalifikāciju arī šajā jomā. Tas iespējams LVAVP rīkotajos pasākumos, semināros un konferencēs.